

Zadruga

List za združništvo in razne
narodno-gospodarske razprave.

Last in glasilo „Zadružne Zveze v Celju“.

Urejuje: **Janko Lešničar.**

Uredništvo in upravništvo je na Schillerjevi cesti št. 3,
I. nadstropje v Celju. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina
se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. Ponatisi iz
»Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir.

Naročnina celoletno 3 K. — Cene inseratom po dogovoru.
List izhaja 1. in 15. dan v mesecu.

Posojilnica v Mariboru

(Narodni dom)

sprejema **hranilne vloge** na knjižice in **v tekočem računu.**

Obresti se pripisujejo glavnici polletno, rentni davek plačuje zavod iz svojega.

Posojila daje na hipotečni in osebni kredit.

Eskomptuje menice ter odvarja **kredite v tekočem računu** trgovcem in dr. zavodom.

Rezervni zaklad K 371.256 08, lastno premoženje zadruga K 570.737-92, štiriintrideseto upravno leto.

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

DR. A. BOŽIČ :

O tržnih cenah kmetijskih pridelkov.

Od mnogih občutnih prikaznij svetovne vojne je zelo občutna prikazen zvišanja cen blagu, posebno cen živilom. To zvišanje cen občuti vsakdo brez izjeme. Najbolj občutijo zvišanje cen najnižji, delavski sloji in uradništvo, torej oni sloji, ki so navezani na stalne plače, ki se vsled vojne v največ slučajih, n, pr. pri vseh vrstah državnih uradnikov niso zvišale, ampak so ostale na isti stopinji, kakor pred vojno. — Posledica zvišanju cen za raznovrstne potrebščine je omejitev na skrajne potrebščine. — Na zunaj se to toliko ne pokazuje. Vsakdo skuša varovati vsaj videz in se na zunaj, na ulici, v družbi itd. pokazati svojemu stanu primerno. Čuti se pa podraženje življenskih potrebščin v obitelji sami. Omejitev pri jedi, pijači, obleki itd. je splošna.

V krogih konzumentov je nastal proti podraženju življenskih potrebščin velikanski odpor. Naravno. To posledico čuti vsakdo vsak dan na lastnem telesu, v vseh svojih navadah in razvadah. Najhujši je ta odpor seveda glede živil, posebno glede onih živil, ki se pridelujejo doma, torej glede kmetijskih pridelkov. Konzumenti po mestih in trgih, posebno po velikih mestih, so bili navajeni belega kruha in vsak dan dvakrat mesa. Kruh se je podražil in meso je poskočilo v ceni, sredstva konzumenta-uradnika in delavca niso zadostovala, moral si je pritrgati pri navajeni hrani — in da je vzbujalo in da vzbuja to vsak dan na novo slabo kri, je umevno in človeško.

Ni zanikati, da je dobra prehrana ljudstva pri vzdržljivih in znosnih cenah važna državna naloga, važna v mirnih časih, tem važnejša v času vojne, ko se mora brezpogojno gledati na to, da

mase ljudstva telesno ne degenerirajo, ampak se vzdrži prehrana ljudskih mas vsaj na približno isti stopnji kakor v času miru.

Iz tega stališča je presojati raznovrstne naredbe vlade, ki je morala poseči v tvorbo cen z uradnimi predpisi. Ti predpisi se tikajo na eni strani določitve vrhovnih cen raznovrstnemu blagu, na drugi strani prostega prometa z blagom, z zaplembo živil, žita itd., koncentracije (osredotočenja) kupčije v posebnih državnih zavodih, vplivanja na kartele in drugih takih soročnih odredb. — Zaplemba žita, fižola itd. letošnjega pridelka, ustanovitev centrale za krmila, ustanovitev sladkorne centrale, vplivanje na cene premoga, zaplemba surovega olja za izdelovanje petroleja, bencina itd., zaplemba repice in repičnega semena in olja, vse to in drugo so vidni dokazi za skrb državne oblasti za oskrbo ljudstva s kolikor mogoče ceneniimi vsakdanjimi potrebščinami in za preprečenje in omejitév podraženja cen tem pridelkom in izdelkom.

Naravno in umevno je, da državna oblast ni smela opustiti vplivanja na cene kmetijskih pridelkov in izdelkov. — Uvoz žita je v sedanjih vojnih časih nemogoč. V mirnih časih je bil uvoz velikih množin žita, v prvi vrsti pšenice in koruze iz Amerike, posebno južne Amerike naraven regulator cen za domači pridelek. — Ta uvoz je sedaj nemogoč. Lastni pridelek žita pri taki uporabi, kakor je bila v mirnih časih, ko nismo poznali uredbe krušnih nakaznic, ni zadostoval. Ako bi torej vlada v vojnem času ne posegla z odredbami vmes, poskočile bi cene moke in kruha na nedosegljivo in nepoplačljivo višino, ker bi pri prostem kupčevanju z žitom posebno trgovci in prekupci izrabljali veliko potrebo ozir. povpraševanje po tem blagu in malo ponudbo blaga na javnem trgu v svoje izkoriščevalne namene in bi draženje tega živila bilo vedno višje in višje.

V okviru tega razmotrivanja nam je ostati pri pridelkih kmetijstva, posebno pri pridelkih žita in živine. — Ravno tukaj se kaže skrb državne oblasti. Sicer se mnogokrat vpraša poljedelec, zakaj se državna oblast ravno tukaj posebno pobriga, zakaj ne tudi toliko pri pridelkih, katere smo primorani uvažati iz inozemstva, n. pr. pri rižu, kavi, zakaj ne pri manufakturnih izdelkih, pri perilu in obleki? Tudi to blago, ki je za vsakogar, tudi za poljedelca neobhodno potrebno, se je nerazmerno podražilo. Čevlje, katere dandanes tudi kmet kot izdelano blago kupuje, sukno itd., vse to se je podražilo za več kakor polovico, pri mnogih vrstah blaga za sto odstotkov. — In če je nepobitno dejstvo, da so se tudi te življenske potrebščine sila podražile, ne

da bi se moglo dosedaj priti v okom temu povišanju cen, ali ni potem naravna posledica, da se podraži tudi blago poljedelca?

Povišanje cen kmetijskim pridelkom je v vojnem času nekaj naravnega in upravičenost podraženja prizna tudi državna oblast. So pa tudi za podraženje živil tako tehtni razlogi, da se jih nikakor ne more prezreti.

Proizvajalni stroški so v očigled razmeram, katere ima svetovna vojna za posledico, silno poskočili. Poljedelec daje danes državi ne samo živila, ampak on plačuje največji krvni davek. Med vsemi sloji je glede človeškega materijala skoraj najbolj prizadet kmečki stan. Že pred vojno je bilo pomanjkanje poljskih delavcev. Kmet je obdeloval zemljo zvečine z lastnimi domačimi ljudmi, hlapcev, tujih delavcev je bilo le s težavo dobiti. To pomanjkanje je postalo še bolj občutno vsled vpoklicanja za vojno sposobnih mož v vojaško službo. Šli niso samo delavci, šli so gospodarji, očetje in sinovi, da branijo domovino, doma so ostale žene, starci in otroci. Kar je ostalo delavnih moči doma, vsi ti so zvišali svoje zahteve, češ da z dosedanji plačami izhajati ne morejo, ker so se tudi njihove potrebščine v cenah pomnožile. Kmet je prisiljen dajati delavcem višjo dnino kakor poprej. Ista prikazen se pokazuje ravno tako pri obrtnih in industrijskih podjetjih.

Poleg pomanjkanja delavcev in poleg višjih plač istim se pojavlja kot daljni vzrok podraženja poljskih pridelkov večja napornost onih, ki obdelujejo zemljo. Kar je prej storilo mnogo delavnih rok, mora storiti danes v vojnem času manj delavnih rok ob daljšem delavnem času. Na vse zgodaj, ko še meščan in industrijski, obrtniški delavec spijo, morajo poljedelci na delo in ležejo spat pozno v noč. Da tako naporno delo zahteva boljšega plačila, ne bo mogel nikdo zanikati. Poljedelec ni tlačan drugih stanov, priznati se mu mora iste pravice, ker ima iste dolžnosti, in če zahteva vsak obrtniški, tovarniški delavec za čezurno delo, ki ni tako naporno kakor je kmetijsko, ker bi sicer ne prihajalo toliko ljudi iz dežele v mesta, višjo plačo in posebno nagrado, se mora isto priznati tudi kmetu.

Poljske pridelke podraži daljni važni činitelj, to je podraženje vseh onih potrebščin, katerih kmet doma pridelati ne more. So to potrebščine glede obutelji, obleke in onih živil, katera se mora tudi na kmetih kupiti, sladkorja, kave itd. Sladkor, kava, riž itd. so postali tudi važen činitelj v prehrani kmečkega prebi-

valstva. To podraženje je uvrstiti med vzroke zvišanja proizvajalnih stroškov.

Uvaževati se mora, da je kmetijstvo precej zadolženo. O tem razpravljati je brezplodno, ker je zadolženost in nezadolženost kmetijskih posestev znana stvar. Saj se je s tem velevažnim vprašanjem bavilo neštetokrat državna oblast, državni zbor itd. ter se je iskalo že desetletja pota, kako ustaviti zadolževanje in rešiti kmetijstvo ogromnih vknjiženih dolgov, ki preprečujejo in onemogočujejo rentabiliteto kmetijstva. Od teh dolgov je seveda plačevati obresti. Vojna je prinesla v mnogih krajih zvišanje obrestne mere tudi za kmečke kredite. Obresti od kmečkih dolgov, vknjiženih in nevknjiženih, se mora upoštevati pri pridelovalnih stroških. O tem ni dvoma.

Ali ni v velikanskemu interesu države in vseh drugih slojev, da kmet ne plačuje samo obresti od dolgov, ampak da odplača sčasoma tudi dolgove in se razdolži? Poskušala so se v mirnih časih razna sredstva, da se doseže ta cilj. Vsa ta sredstva ne bodo in ne morejo imeti trajnega učinka. Trajno in osvobodilno more vplivati le to sredstvo, da se da kmetu za njegov pridelek tako ceno, da se pri primernih cenah ne samo vzdrži, ampak da lahko v krajši dobi svoje dolgove amortizira, odplača. Tukaj je težišče celega vprašanja o razdolžitvi kmetijskih posestev. Brez primerne rentabilitete ni mogoče niti na povoljen uspeh razdolževalnega problema misliti.

Pri cenah živine je pomisliti še posebej na dejstvo, da se je krmljenje in pitanje živine ne samo vsled podraženja delavnih moči, ampak vsled podraženja krme silno in skokoma podražilo. Kmetijski veščaki so izračunali, da tržne cene živini pri nas niti v času miru niso več odgovarjale stroškom živinoreje. Živinoreja se ni izplačala. Zato vidimo vsakdanjo žalostno prikazen, da redi kmet le toliko živine, kolikor je neobhodno rabi za sebe in za gnojenje in da raje krmo proda, kakor da bi redil živino, ker mu prodaja krme več nese kakor živinoreja. Avstrijska živinoreja bi napredovala mnogo bolj kakor napreduje, ako bi bile cene živini v razmerju s stroški krmljenja in rejé.

Ako se vse te in še druge razloge, katerih tukaj kot manj važnih nisem posebej navedel, presodi in prevdari, se mora priti do prepričanja, da je višja cena živini in kmetijskim pridelkom naravna posledica razmer in časa in ni zgolj posledica vojne ali takozvana vojna konjunktura. Pri treznem prevdarku bo se torej moralo tudi od strani državne oblasti in od vseh onih činiteljev,

ki imajo pravico, določati blagovne cene, vse te razloge v višji meri upoštevati, kakor se to navadno pri površnem pregledu razmer danes stori.

S tem pa seveda ni vse povedano, da bi smelo kmetijstvo na račun vojnih razmer špekulirati in se skušati ob škodi drugih slojev obogatiti. Treznim kmetovaicem, ki vedo, da so dolžni pripomoči tudi s svoje strani k zboljšanju težkega vojnega stanja, ne bode prišlo niti na um, dražiti ceno čez mero in zahtevati za svoj izdelek več kakor se z ozirom na razmere, posebno na višje proizvodjalne stroške, sme zahtevati. Vsako brezprimerno in nerazumno zvišanje cen ni samo nedopustno in neopravičljivo, ampak je po sedanjih odredbah po vsej pravici kaznjivo.

Merodajne oblasti naj uvažujejo tehtne razloge, ki vodijo do primerne zvišanja cen. Pa ne samo državne in autonomne oblasti naj uvidijo potrebo višjih cen kmetijskim izdelkom in pridelkom, kakor so bile cene v mirnih časih, uvidijo naj to tudi ljudski sloji, širni krog konzumentov. Močno kmetijstvo je najboljši odjemalec obrtnih in industrijskih izdelkov. Po vojni bo za dolgo časa izvoz industrijskih in obrtnih izdelkov otežkočen in omejen. Treba bo iskati domači trg; treba bo napraviti domače odjemalstvo za izdelke lastne industrije in obrti sprejemljivejše. Stori se to le s pomnoženo kupčijsko močjo delavskih in kmečkih slojev, pri slednjih s tem, da se jim z primerno višjimi cenami nudi prilika, ustvariti si udobnejše življenje ter da se jim nudi sredstva za nabavo raznih potrebščin, katerim se mora sedaj kmetovalec vsled pomanjkanja denarnih sredstev odreči. Industrija, obrt in kmetijstvo ima, ako se vse razmere in odnošaje pravilno prevdara, koncem iste interese, ter so vsi trije stanovi dolžni se medsebojno podpirati.

Nahajamo se v tem spisu popolnoma v skladu z nemškim ministrom dr. Delbrückom, ki je v pomnoženi budgetni komisiji te dni na zahtevo zastopnikov konzumentov odgovoril kratke besede: Cen živilom se ne sme določati zgolj iz ozirov na želje konzumentov, ampak se mora na vsak način upoštevati tudi razmere pridelovalcev (producentov). Ta izrek je sicer v navadnih mirnih časih samoposebi umeven, v sedanjem času, ko pritiskajo konzumenti na vse mogoče načine na znižanje cen, pa je treba to resnico znova posebej poudariti.

Udeležba avstrijskega kmetijskega združništva pri 2. vojnem posojilu.

V glasilu Splošne zveze avstrijskih kmetijskih zadrug »Oesterr. landw. Genossenschaftspr.« čitamo: »Udeležba avstrijskih kmetijskih zadrug pri prvem vojnem posojilu je bila nedvomno zelo častna, ako se upošteva gospodarske razmere zadrug, ki se naravno ne morejo meriti z velikimi bankami in hranilnicami. Dočim so znašali podpisi avstrijskih kmetijskih zadrug pri prvem vojnem posojilu 32 milijonov kron, so dosegli isti po dosedaj došlih, še vedno nepopolnih poročilih 46 milijonov kron. Naše kmetijske zadruge so dale torej očetnjava iz svojih tekočih sredstev 78 milijonov kron na razpolago.

Pri tem je treba upoštevati, da se niso mogle vse v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele udeleževati podpisovanja vojnega posojila, ker Galicija in Bukovina samoobsebi umevno odpadeta, Dalmacija in Primorsko sta se pa tudi udeležila 2. vojnega posojila le v prav skromni meri. Posamezne združne zveze so prijavile to-le udeležbo pri prvem in drugem vojnem posojilu:

Nižjeavstrijska zveza rajffajznovk **prvo vojno posojilo** 8 milijonov kron, **drugo vojno posojilo** 11 $\frac{1}{2}$ milijonov kron, **skupaj torej** 19 in pol milijonov kron; zgornjeavstrijska zveza raiffajzenovk 4 in 4, skupaj 8; osrednja zveza nemških kmetijskih zadrug na Češkem 6,676 in 13,026, skupaj torej 19,702; osrednja zveza nemških kmetijskih zadrug na Moravskem 2 in 5, skupaj torej 7; zveza kmetijskih zadrug (nemška) v Šleziji 0,539 in 1,502, skupaj torej 2,041; zveza kmetijskih zadrug na Predarlškem 0,150 in 0,150, skupaj 0,300; **zveza kmetijskih zadrug v Gradcu** 3,248 in 1,590, skupaj 4,838; zveza kmetijskih zadrug v Solnogradu 0,141 in 0,407, skupaj 0,548; **nemška zveza kmetijskih zadrug na Koroškem** 0,500 in 0,215, skupaj 0,715; nemška zveza kmetijskih zadrug na Tirolskem 0,526 in 1,068, skupaj 1,594; **Združna Zveza v Celju**, 1,505 in 0,498, skupaj 2,003; **Združna Zveza v Ljubljani** 1,500 in 0,620, skupaj 2,120; **Goriška Zveza v Gorici** 0,099 in 0,017, skupaj 0,116; Federazione v Poreču drugo vojno posojilo 0,017; osrednja zveza (svaz) čeških kmetijskih zadrug v Brnu 9,250 in 1,250, skupaj 2,334; osrednja zveza (jednota) čeških kmetijskih zadrug v Brnu 0,434 in 1,900, skupaj 2,334; zveza čeških kmetijskih zadrug na Šlezkem 0,081 in 0,207, skupaj torej 0,288. Podatki od nekaterih zvez še manjkajo; tudi navedene šte-

vilke še nikakor niso popolne tako, da se bodejo te številke znabiti še zdatno zvišale«.

Kakor je razvidno iz gornjih števil, so se članice Zadrुžne Zveze v Celju zelo živahno udeležile podpisovanja obeh vojnih posojil; ako upoštevamo razmeroma malo število naših članic, lahko rečemo, da je bila v naši organizaciji udeležba izvanredno živahna. A zgoraj navedena številka 2 milijonov kron še nikakor ne predočuje sredstev, ki so jih porabile članice Zadrुžne Zveze v Celju za vojno posojilo: v tej številki so namreč po največjem delu zapopadene le tiste vsote, ki so jih posamezne zadruge podpisale za lastni račun; največ posojilnic ni navedlo, koliko je bilo vlagateljem za vojno posojilo izplačanih hranilnih vlog in koliko se je dalo članom za podpisovanje vojnega posojila kreditov. Takozvana Wrabetzova zveza nemških šulce-deličevk je natančno izvedla statistiko podpisovanja pri svojih članicah po teh načelih (ki jih uporabljajo tudi banke) in pokazalo se je, da so njene članice izplačale za vojno 100 milijonov kron. Iz raznih vzrokov je potrebno, da se taka natančna statistika tudi pri nas izpelje; videlo se bode jasno, da slovensko zadrुžništvo glede svoje gospodarske trdnosti, pa tudi glede svoje požrtvovalnosti ne zaostaja za nobenim drugorodnim v državi.

DR. ANTON BOŽIČ:

Varstvo kmečke posesti.

V zadnjih desetletjih se vzdržuje prikazen, da kmetijska posest vedno bolj gine. Število samostojnih srednjih kmetijskih posestev se zmanjšuje, število velikih posestev, posebno posestev za lastne love in posestev za zabavo se množi.

Poleg te prikazni se pojavlja druga nesreča, katero nam svedoči zemljiška knjiga, namreč da se kmetijska posest vedno bolj in vedno hujše zadolžuje ter so postala bremena kmetijskih posestev že naravnost neznosna.

Prva kakor druga prikazen ste največja rana države. — Sedanji čas svetovne vojne dokazuje bolj kakor vsaki drugi dokaz, da je koncem koncev kmetijstvo najboljši in najkrepkejši steber države. Kmetijstvo daje državi vojaštvo in mu daje živila za prehrano vsega prebivalstva. — Ohraniti torej kmetijstvo trdno in zdravo, mora biti glavna naloga državnega vodstva.

Kmetijstvo je le takrat trdno in zdravo, ako je zdrava srednje velika, kmečka posest. Kmetijsko posest nam je namreč deliti v tri dele, malo posest, srednjo ali kmečko posest in veleposest. Srednja ali kmečka posest je od teh treh delov kmetijske posesti najvažnejša. Na njo se naslanja mala posest; velika posest stoji ob strani, ima zvečine svoja pota in svoje cilje.

Kar je v trgih in mestih srednja trgovina in samostojna obrt z vsemi onimi sloji, ki tvorijo takozvani srednji stan, tako je na kmetih srednji kmetijski stan najvažnejši činitelj pridobivanja. — Mala posest na kmetih ima veliko vrednost v tem oziru, ker daje kmečki hiši delavce in dninarje, ki vendar niso popolnoma odvisni od kmeta, ampak imajo svojo hišo in nekaj svoje zemlje, tako da niso popolnoma odvisni od milosti drugih. Mali posestniki pa ne pridelajo na svoji zemlji niti toliko, kar bi zadostovalo za preživljenje svojcev. Navezani so na pridelke kmečke srednje posesti in na zaslužek pri kmetu. — Kmet — srednji kmečki stan — je tisti, ki ne pridelava samo to, kar rabi doma, ampak ki pridelava mnogo več in nadpridelek izvažava v mesta in trge za prehrano ljudstva.

Ta srednji kmečki stan je v nevarnosti, da počasi izgine, ako se ne posreči, najti uspešnih sredstev zoper **razkosavanje** in **usesavanje** srednjih kmečkih posestev in njih rastočo **zadolženje**.

Govoriti hočem tukaj o razkosanju in usesavanju kmečkih posestev.

Razkosanje kmečkih posestev ima več vzrokov. V nekaterih deželah na jugu je upeljana delitev zapuščine v tem zmislu, da dobe otroci zamrlega kmeta vsak en kos zemlje, in se torej kmetija na toliko kosov razdeli, kolikor je otrok. Da je to pogubno za otroke in za kmetijstvo sploh, ni treba razlagati. V drugih krajih je uvedena navada, da dobe vsi otroci po očetu in materi popolnoma enake dele in sicer oni ravnotako velike, ki so delali do svoje polnoletnosti ali še dalje časa doma in pomagali množiti domače premoženje, ne da bi dobivali za svoje delo posebno plačo ali nagrado, kakor oni, ki so odšli v zgodnji mladosti v tujino in so le vlekli iz doma, pomagali pa na domačiji niso. — Ta razdelitev je podobna oni v naravi, le s to izpremembo, da so pri razdelitvi v naravi vsi dediči enako nesrečni, ker pri malih delih nobeden ne pride na svoj račun, pri enaki delitvi po cenilni vrednosti je pa nesrečen predvsem oni, ki prevzame visoko cenjeno zapuščino, ker navadno ne more izhajati in ne more izplačati iz lastnih sredstev velikih dedščin,

ampak mora ali kos kmetije odprodati ali pa najeti posojilo, kar je oboje pogubno. — Isto kakor glede dedščin velja glede visokih dot in velikih vžitkov, nepotrebnih dokupov.

Vzrok razkosa tiči tudi v slabem gospodarstvu. Slab gospodar zabrede končno tako daleč, da mu ne preostane drugo kakor da ali kmetijo v večjih in manjših delih razproda, poplača dolgove, ostanek pa obdrži kot malo kočarijo; posluži se pri razprodaji navadno drago plačanega mešetarja, ali pa proda posestvo naravnost mešetarju, ki ga potem razkosa.

Vzrok **usesavanju** kmetij leži v hlepenju veleposesti po razmnožitvi in razširjenju posesti navadno v lovske svrhe. Odkar je veleindustrija in veletrgovina nakupičila v svojih rokah velika premoženja, skuša en del tega premoženja naložiti v zemljiški posesti in sicer skuša dobiti velika gozdna posestva za rejo divjačine in za lastne love. Veleposest, ki bi se pečala z nasejanjem žita in hranil, se navadno ne izplača, ker zahteva previsoke obdelovalne stroške. To velja posebno za alpske dežele. Zato kupuje visoka gospoda predvsem posestva z velikimi gozdi. Ako ne dobi naenkrat velikega posestva, pokupi kmetije in jih združi k temu združenemu posestvu pa potem polagoma še dokupi sosednje kmetije in kočarije, tako da ima sčasoma veleposest z lastnim lovom in velikim gozdarstvom. Kjer so se poprej razprostirale lepo obdelane njive z zlatorumenim žitom, tam zaraste v malo letih lep mlad gozd, po katerem se potika divjačina. Ker se divjačino umetno goji, se razmnožuje in dela škodo sosednim kmetom, ki so še kljubovali grajščakovi pohlepnosti. Vedni prepri z veleposestniki zaradi take škode in druga nagajanja, največkrat pa tudi visoke kupnine privedejo kmeta, ki je v dolini še ostal, do tega, da tudi on kot zadnji proda svojo kmetijo. Tako postanejo cele doline last le enega gospodarja, kmetje z obitelji pa postanejo bajtarji in dninarji, odvisni od grajščaka, ali pa se odselijo v mesta, da pomnožijo število tovarniškega delavstva.

Vpraša se: **ali proti takemu žalostnemu propadanju svobodnih kmetij ni odpomoči?**

Slabe posledice razkosa in usesavanja kmečkih posestev se čutijo vsepovsod. Največja nevarnost preti v tem oziru državi sami, ker nam zgodovina vseh vekov kaže, da je močna le taka država, v kateri prevladuje srednji stan. Država, ki ima samo bogatine na eni in same siromake na drugi strani, kakor je bilo to svoj čas n. pr. v rimskem cesarstvu, — mora prej ko slej razpasti.

Razni »zdravniki« priporočajo razna zdravila in vsak od teh zdravnikov je prepričan, da je njegovo zdravilo edino uspešno sredstvo, s katerim je mogoče bolanemu kmetijstvu odpomoči.

Najradikalnejši so tisti, ki priporočajo podržavljenje vse zemljiške posesti. Imenujejo se »Bodenreformer«. Ti gredo iz stališča, da je kmetijstvo državi neobhodno potrebno, da je oni steber države, katerega ne more pogrešati. Prehrana ljudstva z razmeroma cenanimi živili je glavna naloga države. Država ima vsled tega dolžnost, da ustvari take pogoje za prehrano ljudstva, da državljani ne utrpe pomanjkanja, niti niso primorani biti v strahu za svoj vsakdanji življenjski. Kakor monopolizira državna oblast druge važne panoge gospodarstva, tako naj monopolizira tudi kmetijstvo. Ti »bodenreformerji« kažejo na dejstvo, da se je v času pred osvobojenjem kmeta godilo ne le kmetu samemu, ampak tudi celokupnosti boljše; kmet — četudi ni bil popolen lastnik zemlje, ampak samo nekak oskrbnik svoje zemlje, je izhajal boljše in je bil dejanski bolje situiran kakor je pri vsej svobodi dandanes. Proti temu naziranju govori zgodovinski razvoj. Ne gre kratkomalo izbrisati to, kar je tekom stoletij človeštvo kot poseben pridobitek s težavo doseglo, ne gre zanikati brez dvoma obstoječi človeški nagon do vedno višje samostojnosti in svobodnosti. Vidimo v zgodovini, da je vsak sloj — trgovski, obrtniški, kmetijski — vedno in povsod — v vseh časih in vseh delih sveta vedno stremil za tem, da postane svoboden in neodločujoč činitelj v državni tvorbi. Proti prizadevanjem te struje govori končno nepobitno dejstvo, da se takega prevrata iz svobodne lastnine v odvisno lastnino sploh ne da izvesti. Sedanji družabni red s svobodščinami posameznika in stanov, gospodarski red samolastnine je zdrav v jedru, in ne gre za to, ta družabni red izpreminjati, ampak gre za to, izrodke in napake odstraniti, v kolikor je svobodi lastnine pogubna, jo omejiti.

Druga struja stoji na stališču sedanjega družabnega reda in zagovarja načelo, da naj kmetijstvo obdrži dosedanjo prostost svoje lastnine, ta prostost pa se naj uredi v zmislu potreb države in prebivalstva ter v prospeh kmetijstva. V tej struji so zopet razni nazori o ureditvi takozvanega kmečkega vprašanja. Eni zahtevajo kolikor mogoče malo omejitve, drugi so radikalnejši ter želijo, naj poseže vmes država v kolikor možno veliki meri. Eni pričakujejo rešitev od lastne inicijative kmetijskega sloja samega in njegovega zastopstva, drugi polagajo važnost nu čem večje umešavanje državne oblasti in državne zakonodaje.

Ta druga struja ima gotovo to dobro, da so njeni nazori brez prevrata v doglednem času izvršljivi in zadostno učinkoviti.

Uresničenje programa te struje se je v posameznih kronovinah naše države že pred več kakor desetimi leti začelo. V Galiciji se je leta 1905 uvedel zakon o takozvanih nerazdeljivih kmečkih domovih. Deželni kreditni zavod daje potom zastavnih listin kredite za nakup in vzdržanje kmečkih posestev proti nizki obrestni meri in letnemu odplačevanju z zaznambo nerazdeljivosti posestva in prepovedi zadolženja. Posestvo se naj obdrži nerazkosano potomcem, vsakokratni lastniki pa naj skrbе, da se dolg zmanjša in sčasoma popolnoma odplača. Tudi obstoječe kmetije se da spremeniti v take kmečke domove s tem, da prevzame ta deželni zavod vknjižene dolgove, jih spremeni v en odplačljivi, nizko obrestovani neodpovedljivi dolg z prepovedjo prodaje in obremenitve posestva. Temu vzgledu gališke zakonodaje je sledila Bukovina leta 1909, za to nekatere druge kronovine. V večini avstrijskih kronovin tozadevne zakonite predloge še niso sprejete.

Jasno je, da se da tem potom mnogo doseči. Kot nujna posledica temu načinu rešitve kmečkega vprašanja je preuredba dednega prava. Odstraniti se mora ne le razkosavanje kmetij povodom zapuščinskih razprav in dednih nasledstev, ampak mora se skrbeti za to, da preide kmetija v roke najsposobnejšega ter da se nasledniku v posesti ne nakladajo bremena, katerih bi pri rednem gospodarstvu brez tujih sredstev ne mogel zmagati. Prevzemnik mora imeti prednost pred drugimi dediči v tem oziru, da se mu z ugodnim prevzetjem omogoči nemoteno izhajanje na posestvu ter ohrani obitelji — ne samo njemu, ampak koncem koncev tudi ostalim dedičem domačija, ki jim je lahko vsem zadnje zavetje. Zato se mora istočasno s snovanjem »dednih kmetij« uvesti poseben dedni zakon za kmetije. To se je v posameznih kronovinah tudi že zgodilo oziroma se je vse potrebno za uzakonjenje posebnega kmečkega dednega prava že pripravilo.

Poleg teh ukrepov mora oblast s svojimi obilimi sredstvi poseči še v marsikaterem drugem oziru v svobodni razvoj kmetijstva. Omejiti je razkosavanje veleposestev in kmetij naredbenim, bolje zakonitim potom, kakor se je to zgodilo n. pr. na Bavarskem. Nakup posestev v to svrhu, da se napravi lastna lovišča, je ravno tako prepovedati, kakor nakup gozdnih posestev v svrhu izsekanja gozdov ter prodajo goličav po izsekanju za bagatelne cene, ker si v slednjem slučaju delajo velike lesne kupčijske tvrdke le velikanske dobičke v škodo kmetijstva in v škodo celokupnosti.

Podelitev koncesij za razprodajanje, sploh za kupčijo s kmečkimi posestvi je omejiti na najmanjšo mero ter je pri podelitvi takih koncesij staviti in zakonitim potom ustvariti take omejevalne pogoje, da je vsaka zloraba koncesije kar najbolj onemogočena. Spekulantstvo s kmečkimi posestvi se mora zatreti, najsi se pokazuje tudi v tako raznovrstnih oblikah, da mu je težko priti do živega.

Med sredstva povoljne ureditve kmečkih razmer spada preustroj davčnega sistema, preuredba zemljiškega davka, uredba zavarovanja, uvedba starostnega in invaliditetnega zavarovanja za kmečko ljudstvo, skrb državne in deželne oblasti za ureditev stanovanjskega vprašanja na kmetih, pospeševanje prometnih zvez, regulacija cen, carinska politika itd.

Med najvažnejša tozadevna vprašanja pa spada ono o okrepitvi vsakega prizadevanja po zboljšanju potom samopomoči. Oblast je dolžna, omogočiti in skrbeti za zdrav razvoj kmetijskega združništva, in sicer onega, ki naj preskrbuje kmetijstvo s cenanim obratnim kreditom, potem onega, ki stremi po kar najugodnejšem načinu razpečavanja pridelkov, kakor onega, ki hoče proizvodnjo pridelkov kmetije spraviti na zdravo ekonomično podlago. Združništvo je dandanes moč, katero morajo oblasti upoštevati in negovati, je predpogoj uspešnega gospodarstva na kmetijah. V državnem interesu, v interesu celokupnosti je, da se združništvo v vsakem oziru, potom zakonodaje, nadzorovanja, subvencioniranja itd. pospešuje in utrjuje. Vsako tako poseganje v združništvo pa, ki bi temelj istega (svobodno samoodločevanje, samoodgovornost, prostost združenja) izpodkopalo, se mora odločno zavrniti.

Država ima dolžnost, da skrbi za pomnoženje in zboljšanje produkcije. Stori to lahko s podukom, za kar služijo kmetijske šole. Tu sem spada preuredba šol na kmetih v zmislu zahtev kmečkih zastopstev. Šole morajo naraščaju ne le posredovati splošno izomiko, ampak morajo biti tako preustrojene, da vdahnejo kmečkemu naraščaju veselje do obdelovanja zemlje in razumevanje za njo. Tu sem spada oskrba z dobrim semenjem (državna preiskuševališča), z umetnimi gnojili, z dobro plemensko živino, z nagradami za dobro rejo itd.

Stanovska organizacija kmetijstva v svrhu zadostnega, energičnega in razumnega zastopanja interesov kmetijstva je točka, ki zahteva za uresničenje ne le zakonitih predpisov, ampak pred vsem naporega, pa hvaležnega ter dobičkanosnega prak-

tičnega dela. Skrb za kmečko delavstvo je prevažnega pomena. So še mnoga druga sredstva, katerih bo se treba na novo ali v izdajnejši meri poslužiti, da se prepreči propadanje in pogin kmečkega stanu.

Varstvo kmečkega stanu je ravno sedaj med vojno in po vojni nujno. Mora se preprečiti, da bi prešla naša rodovitna in lepa zemlja v roke tujim špekulantom, mora se preprečiti razkosanje in razprodaja in usesanje kmetij, na katerih bo vsled vojnih izgub morebiti manjkalo za nekaj časa ali za mnogo let večšega gospodarja. Ne sme se dopustiti, da bi prišle kmetije vsled obupa lastnikov, vsled nesreč ali trenutnih denarnih stisk kmetov na boben in v tuje roke.

Sklepam z besedami dr. Steinwenderja: Kmet ni samo nekaj za sebe, ampak on pomeni mnogo za državo, za narod, in kot konzument in producent za narodno gospodarstvo. On daje državi najboljši material za vojno, on je brezpogojno državi zvest, narodu daje sveži naraščaj, pomladije mesta, varuje narodnostni značaj domovine, prideluje na isti površini več in goji več živine kakor veleposestnik, on si oskrbuje od domače obrti in industrije svoje potrebščine. Zato moramo kmeta varovati, in sicer tudi če bi se moralo to zgoditi proti njegovi volji, ker kmeta nam veleposest ne more nikdar nadomestiti.

Razveljavljenje (amortizacija) listin.

S 1. oktobrom t. l. stopi v veljavo odredba o razveljavljanju (amortizaciji) listin (cesarska naredba z dne 31. avgusta 1915, drž. zak. št. 257). Vsled vojne se je izredno mnogo listin izgubilo in se je pokazala potreba, da se predpisi o razveljavljanju (amortizaciji) listin spopolnijo.

Navedena cesarska naredba se ne tiče razveljavljanja menic, čekov in drugih listin, katerih amortizacija je urejena po meničnem zakonu, dalje se tudi ne dotika predpisov o uničenju vložnih knjižic poštne hranilnice in zgubljenih zastavnic. Ostanejo pa dosedanja določila, ki dopuščajo ali izključujejo postopanje pri uničenju nekaterih listin. Posebno je nemogoče razveljavljati: državne in bančne note, vloge v malo loterijo, srečke razredne loterije in raznih v dobrodelne namene ustanovljenih loterij, obnovljevalne listine (talone) vrednostnih papirjev, kart in znamk dnevnega prometa, kot so vstopnice, vložni listki, jedilne marke

in podobno. Pod temi omejitvami se je razveljavljanje listin, za katere prihajajo predpisi izvenspornega postopanja v poštev, uredilo tako, kot navajamo v naslednjih odstavkih.

Predlog na uvedbo postopanja zamore staviti oni, ki ima pravni interes na razveljavljenju listine. Zguba listine in pravica do predloga mora biti v danem slučaju potrjena s prisego. Predložen mora biti sodišču tudi prepis listine ali pa se mora navesti bistvena vsebina ter znaki, po katerih se listina spozna.

Sodnija ima skrbno preiskati predložene navedbe in izkaze o pridobitvi, posesti in zgubi listine in potem razsoditi, če se predlogu na uvedbo postopanja ugodi. Ako je predlog na uvedbo postopanja dopuščen, tedaj stavi sodišče »prvo vprašanje« na zavezanca in po potrebi tudi na druge udeležence. Ako je n. pr. dopuščen predlog za razveljavljanje kake vložne knjižice, tedaj se pozove hranilnico ali banko, katera je bila knjižico izdala, da izjavi, ako obstoji ta vložna knjižica z navedenimi znaki in če obstoje kakí zadržki proti uvedanju oklicnega postopanja. To »prvo vprašanje« pa lahko izostane, ako predlaga razveljavljanje zavezanec sam ali ako se je isti predložilo v zadnjem času glede dotične listine ali knjižice verodostojno izjavo. Ravno tako zamore »prvo vprašanje« sodišča izostati, ako se mu stavijo nepremostljive zapreke, ali ako se je zgubo že javno oklicalo.

Ako ne poda tedaj »prvo vprašanje« nikakega povoda za ustavitev postopanja, se izda »oklicni edikt«, v katerem mora biti označen predlagatelj, dalje oni znaki, po katerih je mogoče listino spoznati ter oklicni rok. Ta edikt se mora udeležencem dostaviti, poleg tega se nabiti na sodnijski tabli ter se ga mora objaviti v časopisju, katerega se sodišče poslužuje za svoje oglase. Glede lastninskih papirjev, dalje glede papirjev, kateri so dobili vsled »bianco-indsamenta« cirkulacijsko zmožnost lastninske listine in glede imenskih papirjev, katerim so lastninski izkazi priloženi, je razventega med celim časom oklicnega roka objaviti izvleček edikta v »Naznanilniku oklicanih vrednostnih papirjev in podobnih listin« (Anzeiger der aufbotenen Wertpapiere und ähnlicher Urkunden) ki izhaja po naročilu justičnega ministerstva.

Ta naznanilnik bo za vse večje denarne zavode, katerih delokrog obsega, tudi kupčijo z vrednostnimi papirji, neobhodno potreben. Uredništvo »Naznanilnika« bode na vprašanje odgovorilo, kdo je objavljeno postopanje predlagal in pri kateri oblasti se taisto vrši; ravno tako se bo pri navedenem uredništvu lahko

zivedelo, vsled katerega vzroka se je objavljeno postopanje ustavilo. Pristojbina objave znaša za vsak komad 50 vin.

Oklicni roki so v prihodnje za vse lastninske papirje in tem jednake listine določeni na **eno leto**, za vse druge listine pa, posebno za vložne knjižice vseh vrst in za vrednostne listine, ki se glase na imena ali ki so vinkulirane (ako jim niso pridejani lastninski **izkazi**) **6 mescev**, vštevši od dneva prve objave.

Za vrednostne papirje s kuponi, glasečimi se na lastnika in dalje za vrednostne papirje brez kuponov (srečke), kateri še niso zapadli, se mora oklicni rok podaljšati do enega leta po zapadu zadnjega kupona odnosno terjatve same.

Najvažnejša posledica oklica je nastop plačilne zapore. Na tako oklicano listino se ne sme dati nikakega predujma ter se je ne sme zamenjati niti prepisati. Tudi se ne sme izdajati novih obrestnih, rentnih, dobitnih deležnih izkazil ali obnovljevalnih izkaznic (talonov). Ta prepoved ne velja za kupone državnih lastninskih papirjev, ki se ne dado izžrebat; za vse druge pa velja do amortizacije ali pa do vstavljenega postopanja. Ako bi se listino tekom oklicnega roka predložilo zavezancu ali njegovemu namestniku, tedaj so ti upravičeni listino proti potrdilu obdržati. O predložitvi take listine, če tudi se je ni zadržalo, morajo zavezanci oklicno sodišče z navedbo osebe, ki je listino predložila, obvestiti. Sodnija pa mora predlagatelja o tem obvestiti. Za zakrivljeni prestopok plačilne zapore jamči zavezanec sam.

Sodnija mora postopanje vstaviti v slučaju da zahteva to predlagatelj, ali da taisti ne položi pravočasno inseratne pristojbine za oklic, ali ako kak tretji predloži sodišču listino ali ako dokaže lastninsko pravico na kak drug način, ali konečno, ako se navedbe predlagatelja naknadno kot nepravilne izkažejo. Če se lastnik listine zglaš in listino predloži, tedaj je dovoljen predlagatelju pred ustanovitvijo postopanja vpogled v listino in to v gotovem določenem času. Lastniku se naj naloži, da predloži listino na pristojno sodišče ali na sodišče onega kraja, kjer se lista nahaja.

Po preteku oklicnega roka stavi sodišče po naznanilu predlagatelja na zavezance »drugo vprašanje«, ki ima namen dognati, če se je po odgovoru prvega vprašanja pripetila z listino kaka sprememba (zamenjava, prepis). V slučaju, da se je kaj podobnega zgodilo ali če se je listino vnovčilo, če so se izdali novi obrestni rentni ali dobitni deležni izkazi, tedaj se postopanje takoj ustavi in o tem obresti predlagatelja, kateri zamore potem

vsled neupoštevanja plačilne zapore terjati odškodnino. Sklep, s katerim se listino **konečno razveljavi**, se prijavi udeležencem. Ta sklep nadomestuje zgubljeno listino tako dolgo, dokler se ne izstavi nova. Novo izstavljeno listino je dostaviti zavezancu. Zavezanec je obvezan proti onemu, ki poseduje prej omenjeni sodnijski sklep ravno tako, kot bi ta slednji bil v posesti prave originalne listine.

Pred uvedbo postopanja za razveljavljenje pa je mogoča tudi takozvana »naznanitev zgube«. Oni, ki je listino zgubil, zamore z istimi navedbami, kot za uvedbo postopanja za razveljavljenje listine, objaviti zgubo potom varnostne oblasti svojega bivališča ali pa kraja zgube, v »Naznanilniku«. Izključeno pa je to postopanje pri obrestnih, rentnih in dobitnih deležnih izkazih. Zavezanca je treba tudi v tem slučaju obvestiti. Ako se listine ni našlo ali ako predlagatelj postopanja svojevoljno ne ustavi, je treba naznanilo o izgubi objavljati do objave oklica; vendar najdalje do preteka drugega koledarskega meseca po onem, v katerem se je naznanilo zgubo. Napram zavezancu ima objava zgube isti upliv kot plačilna zapora. Cesarska naredba urejuje **konečno** tudi plačilno obveznost pri zgubljenih ali uničenih obrestnih, rentnih in dobitnih deležnih izkazih. Pri tem razveljavljenje ni potrebno. Zgubitelj javi zavezancu zgubo pred potekom zastaranja, pri čemur se umevno mora skazati z glavno listino. Po preteku enega leta po roku zastaranja zamore potem zahtevati zgubitelj od zavezanca plačilo, izvzemši slučaj, da bi se še preje dotični izkaz našlo ali da bi se sodnijsko izpodbila posestna pravica. Obnovljevalne izkaznice so tako dolgo neveljavne, dokler teče postopanje za razveljavo glavne listine ali dokler ni objavljena zguba taiste. Neveljavne so obnovljevalne izkaznice tudi tedaj, ako prepove lastnik (ki se naj izkaže pri taki priliki z glavno listino) zavezancu, da ne sme ta izdati na podlagi talona drugih izkaznic. Tako prepoved mora zavezanec pismeno potrditi na glavni listini. Ako pa je prepoved umaknjena, tedaj sme zavezanec izdajati nove obrestne, rentne ali dobitne deležne izkazila ter nadaljne obnovljevalne izkaznice le onemu, ki se izkaže z glavno listino. Vsled razveljave kake listine postane tudi obnovljevalni izkaz neveljaven.

Najvišje sodišče in določitev vrednosti vrednostnim papirjem.

Najvišje sodišče je meseca avgusta razsodilo o vprašanju, ali se da v vojskinem času, ko je poslovanje borze prekinjeno, določiti vrednost vrednostnim papirjem »izvenborzno« na drug način (po zvedencih). Trgovsko sodišče v Pragi je zavrnilo tožbo proti neki tamošnji banki, v kateri se je zahtevalo od banke izročitev enega dela pri njej založenih vrednostnih papirjev za varnost neke bankine tirjatve. Sodišče je bilo mnenja, da se z ozirom na ukinjenje borznega poslovanja ne da določiti vrednostnim papirjem prava vrednost, tako da se ne da dognati, ali bi tvorili še ostali vrednostni papirji pogodbeno višje kritje za banko. V prizivu je izvajal tožitelj, da se da vrednostnim papirjem določiti tudi za časa ukinjenega borznega poslovanja prava vrednost po izvedencih. Temu nazoru se je pridružilo tudi praško nadsodišče kot prizivno sodišče; razveljavilo je razsodbo trgovskega sodišča in je naložilo istemu novo razpravo v svrhu določitve cene vrednostnih papirjev po zvedencih. V utemeljitvi svoje razsodbe je povdarjalo prizivno sodišče, da se naj upošteva takozvana »obča cena« v smislu § 305 obč. drž. zak. (»centev kakega predmeta po koristi, katero donaja z ozirom na čas in kraj navadno in splošno«) po zvedencih, če ni določena borzna cena. Banka je napravila na to priziv na najvišje sodišče, ki je prizivu ugodilo in naložilo praškemu prizivnemu sodišču, da naj ne zaslisi zvedencev in da naj znova razpravlja o prizivu tožitelja. V utemeljitvi svoje razsodbe pravi najvišje sodišče, da se z ozirom na sistiranje borze, ki ga je povzročila vojna, ne da določiti vrednost predmetnih vrednostnih papirjev tako, kakor je obstala ista svoječasno za obe stranki. Vprašanje je, ali se ne da določiti cena vrednostnih papirjev, ki spadajo sami na sebi k cenilnim predmetom, na kak drug način. In v tem oziru ne more pritrditi najvišje sodišče pravnemu naziranju praškega nadsodišča. Če isto vsled neznanega kurza na borzi priteguje »občo ceno« v smislu § 305 obč. drž. zak., potem ne upošteva, da izvedenci ne bi mogli dognati »obče cene« v smislu § 305 obč. drž. zak. Ta paragraf zahteva pri zadevi dva znaka: korist predmeta mora biti z ozirom na kraj in čas »navadna« in »splošna«. Cena pa, ki se dovoli izvenborzno za vrednostne papirje, je posamična cena, ki se je ne da smatrati ne za »navadno« in ne za »splošno«. Določevanje

cene kakega vrednostnega papirja v splošnem in kakega industrijskega papirja posebej je v vojnem času odvisno od veliko okolščin, kakor od kredita izstavljalčevega, od konjunktura, ki velja za dotično industrijo, od notranjega poslovanja v podjetju, od možnosti, dobiti surovine in delavce, od političnega in vojnega položaja — kratkomalo od okolščin, ki ne morejo biti cenilcem docela znane. Ker se torej sedaj vrednost vrednostnih papirjev ne da določiti, smatra najvišje sodišče dokaz po zvedencih za nebistven.

O letošnji žitni letini.

V večini dežel celega sveta je nova žitna letina skoraj docela pod streho. Torej je mogoč priličen pregled, koliko se je pridelalo. Tako nam pravi pred vsem poročilo washingtonske vlade, da je bila letošnja žitna letina v severo-amerikanskih Združenih državah izborna. Glede količine so sicer nekoliko neugodno vplivale slabe vremenske razmere, nalivi in velike povodnji. Kljub temu pa je žitna letina v Združenih državah zelo ugodna. Meseca avgusta so cenili množino letos pridelane ozimne n jare pšenice v severni Ameriki na 966 milijonov bušlov. To je najvišja številka zadnjega desetletja. Ako odračunimo množine, ki jih potrebujejo Združene države za prehrano lastnega prebivalstva, ostane vendar še veliko za izvoz. Amerikanski prebitek bi zadostoval popolnoma za pokritje evropskega primankljaja na žitu, ako bi to pripustile poslabšane transportne razmere. Kajti tudi države, katerim je morje ostalo odprto, to so Angleška, Francoska in Italija, imajo zadnji čas težave s prekomorskim trgovinskim prometom, dasi bi vsled lastne slabe svoje letine rabile velik uvoz.

Poleg amerikske pšenične letine pride za svetovni trg najbolj v poštev pšenična letina v Avstraliji, Kaplandiji, na Ruskem in v Egiptu. Iz teh dežel pa ni bilo mogoče dobiti kakih zanesljivih statističnih podatkov o letini, ker so običajna tozadevna poročila mednarodnega statističnega kmetijskega urada v Rimu letos popolnoma izostala. Zategadelj pride za evropske države v splošnem in posebej še za naši centralni velesili Avstro-Ogrsko in Nemčijo v poštev romunska pšenična letina. Toda znano je, da je romunska vlada pred kratkim časom izvoz žita prepovedala in uvedla za one slučaje, v katerih izvoz dovoli, izvozno carino

za vsake vrste žita. Vsled te prepovedi je nastala velika nejevolja v celi Romuniji. Vlada je zato prepoved razveljavila, ali izvozne carine ni preklicala. Vkljub tej izvozni carini se bode romunski kmetovalec trudil spraviti svoje ogromne prebitke na pridelani pšenici v denar. Za žetev imajo tam boljše vreme nego je bilo pri nas in tudi koruzo, katera je že dozorela, so začeli (8. sept.) splošno trgati. Padanje pšeničnih cen v Romuniji dokazuje, da imajo tam letos neobičajno velik pridelek, ker se plačuje za 100 kg pšenice na takozvanem »kmečkem« trgu le 20 levov, za ječmen 13.25 do 13.50 levov franko od žitnice, za koruzo 17.25 levov franko od žitnice.

Na Francoskem in Angleškem je mokro vreme oškodovalo letino mnogo bolj nego pri nas, poleg tega se je navzlic pritiska vlade in konzumentov ni obsejalo več zemlje kakor običajno, temveč se je obsejalo manj vsled nedostatka delavnih sil.

Letina v Nemčiji, katera ima vsled vojske za nas dvojno važen pomen, tudi ne odgovarja onim nadam, katere so se v njo stavile. Deževje je zelo zadrževalo žetev in mlatev, vsled česar trpi tudi kakovost pridelka. Mlatev pšenice in rži daje le srednje rezultate in kaže se tudi, da ni bila vsa zemlja tako dobro obdelana kakor se je prvotno splošno mislilo. Zaradi tega tudi vlada ni povišala one množine kruha in moke, katero sme vsak prebivalec na dan porabiti. Poklicani krogi se trudijo zboljšati kakovost kruha na ta način, da bi se dovolilo izmleti žito le do 75⁰/₀ namesto dosedanjih 83⁰/₀, to pa tudi zaradi tega, ker se kaže nujna potreba dobiti več otrobov za živinsko pičo. Številke o letošnjem žitnem pridelku v Nemčiji bodo sigurno objavljene v prihodnjih tednih.

O letini v naši državni polovici se more le toliko reči, da je večinoma srednja in da ne bo popolnoma zadostovala za prehrano lastnega prebivalstva. To velja pred vsem za pšenico in rž. Slabše sta obrodila ječmen in oves, vendar upamo, da bode primankljaj krila dobra letina v krompirju in koruzi. Mlini bodo morali kriti svoje potrebe tudi iz druge polovice države. Pri tem se bodo pokazale težave, ker Ogrri trpe vsled slabega vremena in pomanjkanja delavcev, tako, da se mlatev in oddajanje blaga komisijonariem zelo zavlačuje. Pridelek ogrske pšenice cenijo na 40 do 42 milijonov q, vendar pa se ne ve, če se ne bodo te številke popravile, ko bo končana mlatev. Govori se, da odstojijo Ogrri naši državni polovici okrog 10 milijonov q pšenice in rži.

Po »Zemčedělsk. list.« v Pragi.

Vprašanja in odgovori.

21. vprašanje: Posestvo neke stranke, na katerem imamo na zadnjem mestu vknjiženo terjatev in zraven dobrega poroka, bi se imelo pred nekaj dnevi prisilno prodati, a se je prodaja ustavila. V slučaju prodaje bi bila padla naša terjatev sigurno v plačilo na poroka. Sedaj nam je pa ta porok po svojem pravnem zastopniku naznanil, da hoče biti le še pol leta za to našo terjatev porok. Ker dolžnik drugega dobrega poroka na noben način ne dobi, moramo odpoved porokovo vzeti na znanje? Ali še poroka lahko prisilimo k nadaljnemu poroštvu? Ako ne, nam seveda ne preostane kaj drugega kakor našo terjatev iztožiti. Kako se nam je ravnati?

Odgovor: Odpovedi poroštva avstrijski državljanski zakon ne pozna. Odpoved je v tem smislu, da bi bil porok in plačnik po preteku pol leta poroštva prost, brez pomena. Po dolžnin pismih kakoršne imate gotovo tudi vi, je vsak porok obenem tudi plačnik, torej sodolžnik. Dolžnik in sodolžnik se pa ne moreta oprostiti dolga kratkomalo z odpovedjo.

Le pri navadnih poroštvih, kjer je porok res samo porok in ne tudi sodolžnik, lahko opozori porok upnika, da je pri dolžniku nevarnost izgube; ako upnik v takem slučaju izterja, utegne biti odgovoren poroku za škodo, ki mu jo je povzročil s svojo malomarnostjo.

V predloženem vašem slučaju svetujemo to-le: 1. Odgovorite poroku, da odpovedi ne vzamete na znanje. 1. Da varujete poroka pred izgubo, zahtevajte od dolžnika plačilo terjatve, ako je že zapadla; in če z lepa ne plača, iztožite terjatev in jo izterjajte izvršilnim potom. 3. Terjatev je seveda treba iztožiti proti dolžniku in proti poroku ter plačniku — z jedno tožbo. 4. Ako bi bilo porokovo postopanje v tem slučaju le nagajivost ali hudobnost nasproti dolžniku, prisilite poroka in plačnika, naj vse plača, potem pa naj dolg izterjuje od dolžnika kakor hoče.

Priporoča se, da nam drugič pošljete v pregled tudi listino (dolžno pismo), ker je v takih pravnih vprašanjih vsebina listine merodajna.

22. vprašanje: Kaj nam je storiti v sledeči zadevi: Posestvo je bilo prodano na javni dražbi. Naš zavod je bil vknjižen na prvem mestu ter smo neprikrajšani na glavnici kakor tudi na pritiklinah. Zdražitelj zahteva od nas pobotnico, a ker mi zahtevamo za koleke povračilo, se on brani in ne mara utrpeti teh

kolekov. Ali moramo mi to res brezplačno izvršiti, ali ga lahko primemo za povračilo? V 8 dnevih hoče imeti odpis in pravi, da ne plača tudi nobenih tekočih obresti od dne razdelilnega sklepa.

Odgovor: Ako je vaša terjatev na posestvu na prvem mestu vknjižena in je poleg tega vknjižena tudi varščina za postranske obveznosti, mora izdražitelj plačati ne samo glavnico in obresti, ampak tudi stroške pobotnice. Brez dvoma imate v tem slučaju pravico zahtevati od izdražitelja, da vam stroške pobotnice povrne. Ako bi tega radovoljno ne storil, mu ali pobotnice ne izročite ali pa ga za stroške pobotnice tožite.

Izdražitelj je tudi dolžan obrestovati one terjatve, ki so po razdelilnem sklepu prišle do pokritja, od dneva dražbe do plačila; ako je v dražbenih pogojih določeno, da mora izdražitelj izkupilo pri sodišču položiti, mora plačati obresti od čelega izkupila od dneva dražbe do položitve izkupila, sodišče ta denar naloži v hranilnici in odkáže potem posameznim upnikom, ki pridejo do pokritja, ne samo glavnico, ampak tudi obresti, ki so natekle.

V vseh slučajih, kjer bodete prisiljeni iskati vašo terjatev iz takega posestva, ki gre na dražbo, vam svetujemo, da vašo terjatev v smislu poziva, ki vam ga dostavi sodišče, prijavite pri sodišču in sicer na kapitalu, obrestih, zamudnih obrestih in stroških, ter med stroški navedete tudi stroške pobotnice. Te stroške pobotnice vam potem sodišče brez tožbe že v izvršilnem postopanju prisodi.

Pri vseh vknjižbah dajte vedno zavarovati poleg kapitala in obresti tudi varščino (kavcijo) za postranske obveznosti, to je za več kakor 3 letne obresti, za stroške dražbe, za stroške prijave in pobotnice. Ta varščina naj znaša okroglo 10% od glavnice.

Vsem članicam!

Ker gredo cene zlasti boljšim vrstam papirja zelo naglo kvišku, opozarjamo vse svoje cenjene članice, da se preskrbijo čim preje s potrebnimi tiskovinami in knjigami. Mi oddajamo do Novega leta še vse tiskovine in knjige, kolikor jih je še v zalogi, po starih cenah; po Novem letu bomo konečno primorani tudi mi cene zvišati.

Zadružna Zveza v Celju.

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Izvoz jajc iz Avstro-Ogrske v Nemčijo. Berolinski časopisi poročajo: V Avstro-Ogerski je bila izdana sredi meseca maja prepoved izvoza jajc, da bi se zasiguralo s tem domačo potrebo po jajcih. Ali z ozirom na to, da je največji dobavitelj jajc za Nemčijo, Rusko, v tem letu izključen, je dovoljen iz Avstro-Ogrske v Nemčijo izvozni kontigent do 15.000 q mesečno, da bi v Nemčiji ne nastalo pomanjkanje jajc. Iz tehničnih razlogov se je nakup jajc poverilo posebni nakupni centrali, društvu z omejenim por. v Berlinu. Pri razdelitvi tega kontigenta v Nemčiji se bode oziralo v prvi vrsti na potrebo velikih mest in bolnišnic. Kar še potem od zaloga ostane, da društvo na trg in sicer se bode v nekaterih mestih prodajalo jajca na javni dražbi, ki se je bo mogla udeležiti tudi mala trgovina. Listi konstatirajo, da je z ozirom na to, kar se je v mirnih dobah dovažalo jajc iz Avstro-Ogrske in posebno iz Ruske, gori imenovani kontingent prilično majhen.

S petrolejskega trga. Naša hrabra armada je z nova zavzela naftovo ozemlje in vsled tega prihaja zopet večja množina surovega petroleja v rafinerije. Vendar še za sedaj prihaja v rafinerije komaj 130 cistern na dan, dočim se lahko obdela v rafinerijah do 180 cistern na dan. Ni se pa treba bati pomanjkanja surovega petroleja, ker razpolagajo rafinerije še s starimi zalogami, ki znašajo okoli 60.000 cistern surovega petroleja. V naftovem ozemlju so že tiste škode, katere je povzročila ruska armada, popravljene in produkcija surovega petroleja se vsled tega ne prestando dviga.

Nove krone. Dne 15. avgusta so začeli izdajati nove krone ki so kovane nekoliko drugače ko sedanje. Na zadnji stani imajo letnico 1914/15, ovenčano z lavorjevim vencem. Dosedanje krone se bodo vzele iz prometa; rabiti jih bo mogoče najkasneje do 15. novembra, pozneje se bode plačevalo za nje samo vrednost srebra. Ta odredba je naenkrat privabila na dan velike množine srebrnih kron, ki so jih bojzljivi ljudje nakupičili v svojih škrinjah. Pri posojilnicah se dogajajo slučaji, da prinašajo posamezniki za več tisočev samih kron. S tem tudi dosedanje pomanjkanje srebrnega drobiža izginjuje.

Tretje vojno posojilo. V kratkem se bode začelo podpisovanje tretjega vojnega posojila. V tozadevnem vladnem oklicu se pravi: »V tretje tekem vojne izide poziv, da damo državi sredstva,

ki so potrebna za izvršitev njenih velikih nalog. Zmagoslavni čini armade in mornarice utrjujejo naše zaupanje v bodočnost. Pa tudi na gospodarskem polju smo bili v vsiljenem nam boju dosedaj zmagoviti in smo dali naši brambni moči potrebno zaslobo v deželah za bojiščem. Sedaj je treba preskrbeti nadaljnih potrebnih sredstev, da zmagovito dokončamo mogočno borbo«.

Poštovni stiki z inozemstvom. (Po stanju z dne 15. junija 1915.) Pošiljanje pisem je sedaj dopustno v Nemčijo, okupirano Belgijo, v Turčijo in v vse neutralne države. Pisma se morajo na pošti oddati odprta in ne smejo vsebovati nikakih poročil o vojnih pripravah, gibanju armade ali vojnega ladijevja in o ostalih vojnih odredbah. Poštne nakaznice so dopustne v Nemčijo, Belgijo in Švico v omejeni višini. V Nemčijo je mogoče poslati največ znesek do 500 mark in v Švico največ 500 frankov. Za poštna nakazila v Belgijo je treba plačati za vsakih 50 kron 25 vinarjev. Na odrezkih poštne nakaznic, ki gredo v inozemstvo, niso dopustna nobena obvestila. Poštne zavoje v teži do 5 kg je možno pošiljati v sledeče tuje države: Bulgarijo, Dansko, Nemčijo, Grško, Luksemburško, Nizozemsko, Norveško, Romunsko, Švedsko, Turško in Severo-amerikanske združene države. V Nemčijo in Dansko gredo poleg tega lahko zavoji v teži do 50 kg, v Bulgarsko, Rumunsko in Švicarsko zavoji do 20 kg. V poštne zavojih ne sme biti nobenega pisma, ravno tako se razen naslova ne sme ničesar napisati na odrezek poštne spremnic.

Lan in konoplja zaplenjena. Z naredbo trgovskega in poljedelskega ministerstva z dne 30. julija 1915, drž. zak. št. 219, se je zaplenil letošnji pridelek lana in konoplje, ki se bo porabil za izdelavo olja. Vse pred to naredbo sklenjene kupčije so neveljavne, razun če se je blago oddalo, še predno je stopila ta naredba v veljavo. Moč je naredba zadobila z dnem razglasitve.

Tretje vojno posojilo v Nemčiji. V Nemčiji se ta mesec (do 22. septembra) vrši podpisovanje za tretje vojno posojilo po kurzu 98'80 in 99 M. Podpisane vsote je treba popolnoma plačati do 22. januarja 1916.

Novo določbe glede žganja. Že dvajset let se misli na monopol na žganje. Po vojski ga menda res dobimo. Vlada je sedaj s cesarsko naredbo prepovedala ustanavljanje novih žgalnic. Razumljivo je, da bi se vsled nameravanega monopola začelo ustanavljati obilo novih žgalnic z edinim namenom, da bi jih vlada svoj čas drago odkupila. Zato ta vladna prepoved. Pridržala pa si je pravico izjemoma le dovoliti ustanovitev novih žgalnic, če

bi obstoječe žgalnice hotele izrabljati to zaporo. Vlada sme sedaj tudi odločiti maksimalne cene za žganje in je res določila, da ostanejo sedanje cene celo leto v veljavi. Obenem je tudi znižala ceno denaturiranemu žganju za deset kron. V Avstriji izdelujejo žganje kmetje kot postransko obrt in tovarne. Kmečkih žgalnic imamo nekaj nad 1500, tovaren pa okoli 50. Ker so kmetijske žgalnice le postranska obrt in delajo z večjimi stroški, zato jih je bilo tudi milejše obdavčiti. Prejšnji zakon o žganju jim je dovoljeval bonifikacije v zneskih 6, 8 in 9 kron pri kontigentiranem žganju, izven kontigenta pa 2, 4 in 6 K. Ker nudi nova vladna odredba posebno varstvo kmetijskim žgalnicam, za to po vladni izjavi ne potrebujejo več tako visokih bonifikacij in zato jih je vlada znižala za 2 K. Avstrijski kontigent žganja znaša 987.000 hl na leto. Dosedaj je znašal v Avstriji davek na žganje v kontigentu 140 K, izven kontigenta pa 160 K. Ogrska vlada je že dne 1. septembra 1914 določila višje cene žganju, pri katerih je sama udeležena s 40 v prilitru. V Bosni se je zvišala doklada za 50 v. Sedaj je pa tudi naša vlada zvišala oboji davek za 20 v pri litru in tako bo v bodoče davek na žganje znašal 160 in 180 K ter bo še zmiraj nižji proti ogrskemu za 20, proti bosanskemu za 30 v pri litru alkohola. Teh novih 20 v pri litru pa vlada ne bo delila z deželami, ampak jih sama vzame in upa dobiti iz njih 12 milijonov novih dohodkov.

Monopol za električno silo. Na Nemškem se čimdalje bolj zavzemajo, da se proizvodnje električne sile monopolizira. Na Saksonskem je zveza občinskih elektraren sklenila že pred začetkom vojne, da se s sodelovanjem vlade napravita dve centrali s stroški 50 do 60 milijonov mark na javnopravni podlagi in da se v ta namen nakupijo obširna premogova polja. Vojska ni ustavila preddel za ustanovitev tega občinsko-državnega monopola. Razvoj časa zahteva velikih central, ki morejo cele dežele ali province oskrbovati z elektriko. Samo v takih velikih centralah se mora električna sila proizvoditi poceni, kar je pogoj za nadaljni razvoj električne uporabe. Le za take ogromne naprave se izplača, da se napravijo dolinske zapore, da se regulirajo reka ali da se nakupijo veliki premogovniki; le velike centrale morejo oskrbovati z elektriko vsa mesta in vasi obsežnejšega okolja. Od central, kar jih obstoji sedaj, so največje že v javni lasti, večina drugih so mešani obrati, pri katerih so večinoma najbolj udeležene mestne občine.

Zbiranje volne in kavčuka od strani vojno-oskrbovalnega urada. Od c. kr. štajerske namestnije smo prejeli sledeči dopis:

Dan na dan slišimo občudovanja vredne čine naših armad. Sovražnik se trudi, da bi nas gospodarsko uničil, toda kakor se borijo naše vojske na bojiščih, tako se borimo mi za blaginjo domovine in za potrebnost naših junakov. Naše pridne vojščake, ki doprinašajo čudežne čine, je treba opremiti s toplim spodnjim oblačilom! Toda tuzemsko proizvodnjo ne zadošča in dovoz nam je prekinjen. Rabimo volno, odpadke blaga, bombaževinasto blago, platno in prejo, da se iz tega napravi novo blago. Razun tega rabi armada vsake vrste kavčuk. V katerem gospodarstvu bi ne bilo v kakem kotu ali podstrešju pogrešljivih oblačil in perila, volnine, nogavic, rut, nepotrebne ali obrabljene kavčukovega (gumijevega) predmeta itd.? Pripravite se za volneni in kavčukovi teden (od 27. septembra do 2. oktobra 1915)! Nikdo se naj ne izključi. V palači in koči, v stolnici in vasi se nahaja volneno blago, stara tkanina in odpadki blaga. Železni čas zahteva, da si vsak svojo domačijo v tem oziru ogleda. Po pripravljeni material bodejo prišli med tednom za nabiranje volne in kavčuka učenci v sredo, dne 29. septembra in v soboto, dne 2. oktobra 1915. V interesu zadeve je ležeče, da je volneno blago, ki se ga odda nabirateljem, dobro zavito Posamezne pošiljatve sprejema tudi vojno-oskrbovalni urad, Dunaj, XI. Berggasse 16.

Darujte ali prodajte vreče! Od c. kr. namestnije v Gradcu smo prejeli sledeči dopis: Izvrstno pomožno sredstvo pri utrjevanju so, kakor znano, vreče, napolnjene z zemljo. Mnogo takih vreč leži bržkone neporabljenih. Zelo bi bilo želeli, da bi prebivalstvo te vreče nemudoma oddalo na občinskih uradih. Vreče bi morale imeti najmanj mero 40 do 60 cm. Kdorkoli preskrbuje vreče, pripomaga k zabranitvi lastnih izgub. Na izrecno zahtevo se bo plačevalo za vreče po kakovosti od 50 do 70 v.

V spomin odličnemu združniku! Pri Sv. Barbari pri Vurbergu je umrl dne 15. septembra g. mag. chir. Feliks Ferik, velezaslužni zadrugar. Bil je med soustanovniki Posojilnice v Mariboru, nato član ravnateljstva do svoje smrti. Svoj čas, ko se je gradil mariborski Narodni dom, je bil tudi član stavbenega odbora. Zadnja leta, ko je opustil svojo zdravniško prakso, je posvečal vso pažnjo le mariborski posojilnici; z največjim zanimanjem je sledil njenemu delovanju in napredku.

Prodajalne cene vojne žitne prometne družbe. Ministrstvo za notranje stvari je določilo prodajalne cene vojne žitne prometne družbe sledeče: Pšenična moka za peko in pšenični zdrob: 68 K. Pšenična moka za kuho: 58 K. Pšenična moka za kruh:

42 K. Pšenična enotna moka: 52'13 K. Ržena enotna moka: 42 K. Istočasno se je določila cena otrobom po 17 K. Cene veljajo za 100 kg od mlinske postaje. Višje kakor po teh cenah mlini ne smejo prodajati. V nadrobni prodaji bodo cene seveda višje, ker bo treba vzeti v poštev še stroške za prevoz iz mlina do prodajalnice in primeren dobiček za tistega, ki bo moko prodajal na drobno. Te cene bodo določile posamezne deželne oblasti. Za one vrste moke, ki jo upotrebljajo zlasti nižji in srednji stanovni, je cena postavljena bistveno nižje, kakor so bile dosedanje najvišje cene. Nasprotno pa se je zvišala cena pri fini moki.

Vprašanje obrestne mere. Dunajski »Sp. u. R. Zeit.« pišejo: »Nahajamo se nedvomno v času izvanrednega denarnega izobilja. Vzroki za isto so dovolj znani, pri čemur je razveseljivo le to, da ima država za vojne potrebe potom posojil na razpolago dovolj denarja. Sedanje denarno izobilje bode najbrže nekaj časa še trajalo. Gotovo pa je, da bode po končani vojski zginilo. Nikdo ne dvomi, da nastopi po vojni perijoda »dragega denarja«. K temu bo prav veliko pripomoglo povpraševanje po kreditu. Sedaj pa imajo denarni zavodi nemalo skrb, kako bi kapitalije, ki jih v svojem obratu ne rabijo, racijonelno naložili. Banke le z nevoljo dovoljujejo v tekočem računu 3⁰/₁₀, na naložbe na knjižice 3³/₄⁰/₁₀. Drugi zavodi zahtevajo pri večjih hranilnih vlogah dolge odpovedne roke, drugače jih ne sprejmejo. Čudno je zato, ako posamezni zavodi še dovoljujejo obrestno mero, ki ni v nobenem razmerju s položajem na denarnem trgu«.

Število zadrug v Nemčiji. Pruski statistični deželni urad poroča, da je obstojala v Nemčiji dne 1. januarja 1915 35.501 zadruga (l. 1914 je bilo 34.594, l. 1910 29.437 zadrug). Med temi zadrugami je bilo 19.576 hranilnic in posojilnic. Leta 1915 je bilo doslej naravno več razpustov ko novih ustanovitev.

Ustanovitev centrale za živinsko klajo. Z ministersko odredbo z dne 11. avgusta 1915 se je ustanovila na Dunaju centrala za živinsko klajo, ki bo po posebnem načrtu razdeljevala klajo po celi državi. Prevzela bo otrobi, oljnate kolače in vse vrste žita, ki se ga rabi za klajo.

Moratorij — končan. Kakor smo že svoj čas omenili, se je končal avstrijski moratorij z 31. avgustom; velja le še v Galiciji in Bukovini. Posebna odredba skupnega ministerstva določa nadalje, da je nehal z 31. avgustom tudi moratorij za vloge pri denarnih zavodih, bodisi da je naložen denar na hranilne knjižice ali v tekočem računu. Ta odredba odgovarja želji, ki so

jo izrekli ministerstvu zastopniki združenih denarnih zavodov hranilnic in bank. Od moratorijskih odredb sta v veljavi le še ona, ki daje sodniku pravico, da v posameznih slučajih določi za dolžnika daljši plačilni rok, in pa odredba glede vpliva višje sile na menice in čeke. Povrh tega veljajo za v »Zadrugi« že označeno ozeinlje južnega bojišča posebne določbe, ravno tako še obstoje nadalje posebne določbe glede plačevanja premij za življensko zavarovanje in pa glede zaletenja.

Rentni davek za angleške vrednostne papirje. »Wiener Zeitung« priobčuje sledečo odredbo avstrijskega finančnega ministra: Ker so na Angleškem podvržene vse obresti in dividende inozemskih vrednostnih papirjev brez ozira na to, ali so v inozemstva že obdačene ali ne, dohodninskemu davku, odreja finančno ministerstvo, da so od leta 1915 naprej podvržene rentnemu davku vse obresti in dividende angleških vrednostnih papirjev brez ozira na to, ali so na Angleškem že obdačene ali ne.

Maksimalne cene za luščenine. Dne 22. septembra je priobčila »Wiener Zeitung« ministersko odredbo o prevzetju luščenin po vojnem žitnem zavodu. Fižola, leče in graha iz letošnje letine smejo porabiti kmetje le eno četrtino v svojem gospodarstvu in za seme; vse drugo bode prodano vojnemu žitnemu zavodu oziroma njegovim pooblaščenecem. Kot prevzemna cena za lečo in grah velja do nove letine 1916 za meterski stot K 55—, za fižol vsake vrste K 40— in za fižol in bob, ako sta namenjena za klajo, K 30—. Ceno za one luščenine, ki so namenjene za seme, določi poljedelsko ministerstvo v sporazumu z ministerstvom za notranje zadeve. Gori navedene prevzemne cene veljajo z železnične postaje, ako ni bližje kakega skladišča vojnega žitnega zavoda.

Maksimalna cena za krompir. Z ministersko odredbo z dne 22. septembra 1915 so se določile za krompir in sicer se bo smelo prodajati krompir meseca oktobra in novembra po 8 K (namiznega) in 7 K (klajnega). V poznejših mesecih se bodo te cene zvišale na 10 in 11 K. Te cene veljajo za pridelovalce krompirja; trgovci bodo smeli računati svojim odjemalcem pri oddaji na debelo 40 vin. in pri oddaji na drobno (do 10 meterskih stotov) 40 odstotkov od cen na debelo več. V krajih, kjer krompirja ne pridelujejo, bodo določile politične oblasti z ozirom na dovozne stroške višje cene.

Iz vinorejske statistike. Poljedelsko ministerstvo je izdalo pred kratkim prav zanimivo statistiko o stanju naše vinoreje v

letih 1914 in 1913 in je rezultate obenem primerjalo z povprečnim stanjem avstrijske vinoreje v desetletju 1904—1913. Po teh podatkih posnemamo naslednje številke glede površine vinogradov in glede količine pridelka v letu **1914**: Nižje Avstrijsko 34.809 ha in 149.479 hl (4'3 hl pro ha), Štajersko 26.253 ha in 991.887 hl (22'5 hl pro ha), Koroško 22 ha in 121 hl (5'5 hl pro ha), Kranjsko 9.775 ha in 218.649 hl (22'4 hl pro ha), Tirolsko 27.563 ha in 844.728 hl (30.6 hl pro ha), Predarelsko 32 ha in 350 hl (10'9 hl pro ha), Primorsko 36.162 ha in 661.879 hl, (18'3 hl pro ha), Dalmacija 67.914 ha in 1.082.393 hl, (15'9 hl pro ha), Češko 515 ha in 4.825 hl (9'4 hl pro ha), Moravsko 10.450 ha in 60.909 hl (5'8 hl pro ha). Skupaj 213.495 ha in 3.615.220 hl (16'9 hl pro ha). Za leto **1913** navaja spis poljedelskega ministerstva naslednje številke: Nižje Avstrijsko 35.053 ha in 535.962 hl (15'3 hl pro ha), Štajersko 26.660 ha in 324.836 hl, (12'2 hl pro ha), Koroško 22 ha in 88 hl (4 hl pro ha), Kranjsko 9.799 ha in 192.234 hl (19'6 hl pro ha), Tirolsko 27.638 ha in 1.011.761 hl (37'4 hl pro ha), Dalmacija 70.701 ha in 1.154.098 hl (16'3 hl pro ha), Češko 495 ha in 3.990 hl, Moravsko 10.641 ha in 70.079 hl (6'6 hl pro ha). Skupaj 218.581 ha, 4.352.848 hl (19'9 hl pro ha). Iz tega se vidi, da se je površina vinogradov leta 1914 napram letu 1913 zmanjšala na Avstrijskem za 5.086 ha in vinski pridelok za 737.628 hl.

V desetletju 1904—1913 je znašala površina vinogradov, ozir. vinski pridelok v posameznih deželah: Nižje Avstrijsko 35.843 ha in 902.283 hl (25'2 hl pro ha), Štajersko 30.540 ha in 812.720 hl (26'6 hl pro ha), Koroško 35 ha in 117 hl (3'4 pro ha), Kranjsko 10.341 ha in 211.923 hl (20'5 hl pro ha), Tirolsko 24.000 ha in 895.040 hl (37'3 hl pro ha), Predarelsko 63 ha in 654 hl (10.2 hl pro ha), Primorsko 45.401 ha in 790.762 hl (17'4 hl pro ha), Dalmacija 74.788 ha in 970.969 hl (13 hl pro ha), Češko 685 ha in 10.295 hl (15 hl pro ha), Moravsko 11.201 ha in 152.154 hl (13'6 hl pro ha), skupaj 232.897 ha in 4.746.917 hl (20'4 hl pro ha).

Napram povprečnici za desetletje 1904—1913 zaostaja torej pridelok leta 1914 za 1.131.697 hl; površina vinogradov se je napram povprečnici za desetletje 1904—1914 zmanjšala za 19'402 ha.

Štetje živine v Nemčiji. Nemški zvezni svet je odredil štetje živine v Nemčiji po stanju z dne 1. oktobra.

Vabilo na

izredni občni zbor

Jubilejne mlekarne v Št. Jurju ob juž. žel.,

ki se bo vršil

dne 3. oktobra 1915 ob 8. uri zjutraj v združni pisarni
s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva o sanaciji zadruga. — 2. Likvidacija
zadruga. — 3. Raznosti.

V ŠT. JURJU ob j. ž., dne 15. septembra 1915.

Anton Uršič, načelnik. Blaž Urieb, član načelstva.

Vabilo na

XV. redni občni zbor

zadruga „Lastni dom“,

registrirane stavbene in stanovanjske zadruga z omejenim jamstvom v Gaberju pri Celju,

ki se bo vršil

v nedeljo, dne 10. oktobra 1914 ob 10. uri dopoldne v združni
pisarni v Celju, Rotovška ulica št. 12.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruga
l. 1914. — 2. Odobrenje bilance za l. 1914. — 3. Dopolnilna vo-
litev v načelstvo in nadzorstvo. — 4. Sprememba pravil. —
5. Slučajnosti.

V CELJU, dne 15. septembra 1915.

Dr. Anton Božič l. r., blagajničar. Ivan Rebek l. r., podpredsednik.

OPOMBA: Na tem občnem zborn se sklepa o točkah, ki so na dnevnem redu brez
ozira na število navzočih članov. (§ 15 odst. 4 z. pr.)

Vabilo na

občni zbor

Slovenske hranilnice in posojilnice,

ki se vrši

dne 29. avgusta 1915 ob 3. uri popoldne v združni pisarni
s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva. — 2. Poročilo nadzorstva. — 3. Potrjenje ra-
čunskega zaključka. — 4. Razno.

V OSILNICI, dne 20. avgusta 1915.

Slovenska hranilnica in posojilnica v Osilnici,

registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Alojzij Vutnik.

Ivan Muhelič.

Za doseglo najboljših letin izvrstne kakovosti
je gnojenje s **kalijem**:

kajnitom ali 40%
kalijevo soljo *neobhodno*
potrebno.

Kalijeva sol porabi one množine dušika in fosforne kisline, ki se nahajajo v tleh, kar je vočigled sedanjemu pomanjkanju dušikovih in fosfornokislih gnojil posebno važno.

Kalijeve soli so edino umetno gnojilo, ki je tudi v vojnem času v obilni meri na razpolago.

Čimprejša naročila nujno priporočamo!

Na 1 oral damo primerno 300 kg kajnita (v jeseni ali v zgodnji spomladi) ali 100 kg 40% kalijeve soli (v spomladi).

Ta gnojila prodajajo vsi trgovci z umetnimi gnojili in kmetijske zadruga pod pogoji kalijevega sindikata.

Vse nasvete in brošurice o porabi vseh umetnih gnojil se dobi brezplačno pri

Kmetijski pisarni kalijevega sindikata
Dunaj I., Schauflergasse 6.

Zadružna Zveza v Celju

ima v zalogi sledeče opravilne knjige in tiskovine za posojilnice in druge zadruga:

Glavna knjiga za hran. vloge.
Glavna knjiga za posojila.
Blagajniški dnevnik.
Razdelniki prejemkov in izdatkov.
Zadolžnice (dolžna pisma).
Prošnje za posojila.
Opomini za obresti.
Opomini za podaljšanje posojil.
Obračun vzdignjenih hranilnih vlog.
Obračun izplačanih posojil.
Denarni listek.
Računski zaključki za posojilnice.
Računski zaključki za mlekarne.
Pristopni list.
Konto deležev.

Register zadružnikov.
Knjiga dolžnikov in porokov.
Indeks vlagateljev.
Indeks zadružnikov in dolžnikov.
Zapisnik za seje načelstva.
Zapisnik za občne zборе.
Mlekarski zapisnik.
Tabele za preračunavanje zaostalih obresti.
Obrestne tabele za $4\frac{1}{2}$, $4\frac{3}{4}$,
 5 , $5\frac{1}{2}$ in $6\frac{9}{10}$.
Kopirne preše in knjige s potreščinami.
Menične kopijne knjige.
Izkaz o rentnini.
Izkaz o neposrednih pristojbinah.
Invent. izvlečki iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki.

Sprejema tudi naročila na hranilne in zadružne knjižice, računске zaključke, pismeni papir in zavitke s firmo.

Prodaja najzanesljivejša in najcenejša umetna gnojila kakor Tomaževo žlindro (znamka deteljica), kajnit in kalijevo sol, superfosfat.

Prevzema naročila na poljedelske stroje in železne blagajne.

Cenj. naročila nasloviti **naravnost na „Zvezno tiskarno“ v Celju.**

Zvezna tiskarna

Celje, Schillerjeva cesta štef. 3

Priporoča se za vsakovrstno izvrševanje tiska od navadne do najmodernejše oblike. — Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, izvršuje največja dela v kratkem času, okusno, točno in ceno.

Posebno se priporoča slavnim posojilnicam in hranilnicam za natis **hranilnih in združnih knjižic, računskih zaključkov, dolžnih pisem, tabel in raznih tiskovin.**

Zvezna knjigoveznica

Celje, Schillerjeva cesta štef. 3

Priporoča se za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig ter molitvenikov; v izdelovanje map, fascikelnov in passepartoutov.

Cenj. naročila nasloviti **naravnost na „Zvezno tiskarno“ v Celju.**

